Euroopa Parlament
2024-2029

Väliskomisjon

2025/2017(INI)

4.3.2025

RAPORTI PROJEKT

Albaaniat käsitlevate komisjoni 2023. ja 2024. aasta aruannete kohta
(2025/2017(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Andreas Schieder

SISUKORD

lk

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....3

SELETUSKIRI 8

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....9

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Albaaniat käsitlevate komisjoni 2023. ja 2024. aasta aruannete kohta (2025/2017(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Albaania Vabariigi vahelist stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut[1],

– võttes arvesse Albaania poolt 24. aprillil 2009. aastal esitatud ELi liikmeks saamise avaldust,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. septembri 2021. aasta määrust (EL) 2021/1529, millega luuakse ühinemiseelse abi instrument (IPA III)[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrust (EL) 2024/1449, millega luuakse Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu[3],

– võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),

– võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „2023. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2023)0690) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2023. aasta aruannet Albaania kohta (SWD(2023)0690),

– võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „Uus Lääne-Balkani majanduskasvu kava“ (COM(2023)0691),

– võttes arvesse komisjoni 20. märtsi 2024. aasta teatist laienemiseelsete reformide ja poliitika läbivaatamise kohta (COM(2024)0146),

– võttes arvesse komisjoni 24. juuli 2024. aasta teatist „2024. aasta aruanne õigusriigi kohta“ (COM(2024)0800), millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „2024. aasta aruanne õigusriigi kohta – Peatükk õigusriigi olukorra kohta Albaanias“ (SWD(2024)0828),

– võttes arvesse komisjoni 30. oktoobri 2024. aasta teatist „2024. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2024)0690) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2024. aasta aruannet Albaania kohta (SWD(2024)0690),

– võttes arvesse ELi reformi- ja kasvurahastu raames esitatud Albaania reformikava, mille komisjon 23. oktoobril 2024 heaks kiitis,

[1] ELT L 107, 28.4.2009, lk 166, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2009/332/oj.
[2] ELT L 330, 20.9.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] ELT L 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) valimisvaatlusmissiooni 29. septembril 2023 avaldatud lõpparuannet 14. mail 2023. aastal toimunud Albaania kohalike valimiste kohta,

– võttes arvesse Veneetsia komisjoni ja OSCE/ODIHRi 11. detsembri 2020. aasta ühisarvamust Albaania põhiseaduse 30. juuli 2020. aasta muudatuste ja valimisseadustiku 5. oktoobri 2020. aasta muudatuste kohta,

– võttes arvesse 13. detsembril 2023. aastal ja 18. detsembril 2024. aastal Brüsselis toimunud ELi ja Lääne-Balkani riikide tippkohtumiste deklaratsioone,

– võttes arvesse 28. augustil 2014 algatatud Berliini protsessi,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Albaania kohta,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0000/2025),

A. arvestades, et laienemine on kõige tõhusam ELi välispoliitika vahend ja geostrateegiline investeering pikaajalisse rahusse, demokraatiasse, stabiilsusse ja turvalisusse tervel mandril;

B. arvestades, et laienemine on tulemuspõhine protsess, mis põhineb demokraatial, õigusriigi põhimõtetel ja põhiõigustel;

C. arvestades, et Albaania on olnud ELi kandidaatriik alates 2014. aastast, alustas ühinemisläbirääkimisi 2022. aasta juulis ning läbis edukalt sõelumisprotsessi 2023. aasta novembris;

D. arvestades, et Albaania alustas läbirääkimisi 1. teemavaldkonna (põhiküsimused) üle 15. oktoobril 2024 ja 6. teemavaldkonna (välissuhted) üle 17. detsembril 2024;

E. arvestades, et Albaania on usaldusväärne välispoliitika partner ning järgib ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika põhimõtteid;

1. väljendab heameelt Albaania vankumatu pühendumuse üle ELi integratsioonile, mis kajastab erakondade konsensust ja kodanike ülekaalukat toetust, ning tunnustab Albaania järjepidevat ja täielikku vastavust ELi ühisele välis- ja julgeolekupoliitikale ning reeglitel põhineva rahvusvahelise korra edendamist;

2. väljendab heameelt Albaania eesmärgi üle lõpetada ühinemisläbirääkimised 2027. aasta lõpuks ja viimastel aastatel tehtud jõudsate edusammude üle, eelkõige kahe läbirääkimiste teemavaldkonna avamise üle 2024. aastal;

3. märgib, et ELiga ühinemise tempo sõltub kandidaatriigi õiguse ELi *acquis*'ga vastavusse viimiseks, selle rakendamiseks ja riigi kõigi institutsioonide korrektseks toimimiseks tehtud edusammudest ning põhineb õigusriigi põhimõttel, heal valitsemistaval ja põhiõigustel; nõuab tungivalt, et Albaania kiirendaks reforme, et tugevdada õigusriiki, võidelda korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu ning

tagada põhiõiguste, sealhulgas väljendusvabaduse kaitse;

4. väljendab heameelt ELi uue Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu üle, millest antakse Albaaniale tema ambitsioonikas reformikavas sätestatud tingimuste täitmisel toetuste ja laenudena 922 miljonit eurot;

5. võtab teadmiseks, et Albaania võttis vastu Euroopaga integreerumise riikliku kava 2024.–2026. aastaks; kutsub üles tegema suuremaid pingutusi, et suurendada läbipaistvust ja teavitada üldsust ELiga integreerumisest;

Demokraatlikud institutsioonid, meedia ja kodanikuühiskond

6. rõhutab, et konstruktiivne poliitiline arutelu ja korrektne parlamentaarne käitumine on demokraatliku valitsemistava olulised tegurid; kinnitab veel kord Albaania poliitiliste jõudude ühist vastutust konstruktiivse ja kaasava poliitilise dialoogi tugevdamisel ning riigis valitseva poliitilise polariseerumise probleemi lahendamisel; rõhutab vajadust tõhusama parlamentaarse järelevalve, institutsioonide parema toimimise ja kodanikuühiskonna sisulise osaluse järele;

7. võtab teadmiseks Albaania valimisseaduse 2024. aasta juuli muudatused, millega võimaldatakse Albaania diasporaal hääletada väljaspool riiki ja võetakse kasutusele osaliselt avatud valimisnimekirjad; rõhutab vajadust võtta arvesse ja rakendada OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni veel täitmata soovitusi;

8. märgib murega, et meedia sõltumatust ja mitmekesisust mõjutavad endiselt suur turu kontsentreeritus, äri- ja poliitiliste huvide segunemine, rahastamise ja omandisuhete läbipaistmatus, ajakirjanike hirmutamine ja ebakindlad töötingimused;

9. tuletab meelde, et meediaalaste õigusaktide läbivaatamine peaks olema kooskõlas Veneetsia komisjoni soovitustega ning toimuma läbipaistval ja kaasaval viisil; märgib, et õigusraamistiku vastavusse viimisel ELi *acquis*' ja standarditega, sh Euroopa meediavabaduse määrusega[4] ei ole edusamme tehtud; tuletab meelde vajadust tugevdada uurivat ajakirjandust, faktikontrolli ja meediapädevust, et võidelda vaenukõne, desinformatsiooni ja valeuudiste vastu;

10. tuletab meelde riigi ja kohalike ametiasutuste kohustust parandada läbipaistvust, vastutust ja kaasatust, korraldades sisukaid ja korrapäraseid avalikke konsultatsioone sidusrühmadega; märgib murega, et avalike konsultatsioonide õigusraamistiku rakendamine Albaania parlamendis on endiselt suures osas vaid formaalsus;

Põhiõigused

11. märgib, et soolist vägivalda käsitlev Albaania õigusraamistik ei ole Istanbuli konventsiooniga veel täielikult kooskõlas; väljendab tõsist muret selle pärast, et naistevastane vägivald on endiselt kiiret lahendamist vajav probleem, kuna naisetappude arv on endiselt suur; nõuab tungivalt, et tõhustataks ohvritele mõeldud

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

tugiteenuseid, eelkõige tervishoidu, peavarju rahastamist, tasuta õigusabi ning ohvrite taasintegreerimist ja rehabilitatsiooniteenuseid;

12. väljendab muret püsivate puuduste pärast, nagu puuetega inimesi ja soolist võrdõiguslikkust käsitleva ELi *acquis*' mittejärgimine või osaline järgimine;

13. väljendab heameelt isikuandmete kaitse seaduse vastuvõtmise üle, mille eesmärk on tagada täielik kooskõla ELi *acquis*'ga, kuid väljendab tõsist muret isikuandmete käitlemise ja IT-süsteemide puuduste pärast; kutsub Albaania ametivõime üles tugevdama andmetega seotud rikkumiste vastaseid kaitsemeetmeid;

Õigusriik

14. väljendab heameelt Albaania edusammude üle kohtureformide rakendamisel, sealhulgas esimeses astmes lõpule viidud kontrolliprotsessi üle; väljendab siiski muret jätkuva poliitilise sekkumise ja kohtusüsteemile avaldatava surve pärast;

15. toonitab, et Albaania korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse eristruktuur (SPAK) on teinud suurkorruptsiooni juhtumite uurimisel tulemuslikku tööd, tagades nende eest süüdistuse esitamise ja süüdimõistmise; hoiatab selliste sõltumatute institutsioonide nagu SPAKi töö õõnestamise eest;

16. võtab teadmiseks kohtusüsteemi kvaliteedi ja tõhususega seotud probleemid, sealhulgas suur arv täitmata kohtuniku ametikohti, kohtutöötajate vähesus, õigusalase alus- ja jätkuõppe kvaliteet, kohtupraktika järjepidevus ning tänapäevase ja koostalitlusvõimelise kohtuasjade haldamise süsteemi puudumine; märgib, et eelarveeraldised on ebapiisavad, eeskätt just kohtute puhul;

17. väljendab heameelt riiklike õigusaktide vastuvõtmise üle, mille eesmärk on tagada vastavus rahapesu vastast võitlust käsitlevale ELi *acquis*'le; märgib vajadust luua tugev kriminaaltulu tagasivõitmise üksus ning parandada suurkorruptsiooni juhtumite kontrollimist, uurimist, nende eest süüdistuse esitamist ja süüdimõistmist, kasutades muu hulgas kuritegeliku vara arestimist ja lõplikku konfiskeerimist;

18. kutsub Albaaniat üles jätkama oma õigusraamistiku vastavusse viimist organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust käsitleva ELi *acquis*'ga; võtab teadmiseks eriprokuratuuri täiendavate prokuröride ametisse nimetamise ning finantsuurimisüksuse loomise; tunnustab Albaania osalemist organiseeritud kuritegevuse vastastes ühisoperatsioonides ning kuritegevusega seotud ohte käsitleva valdkondadevahelise Euroopa platvormi (EMPACT) raames ja Interpoliga tehtud koostöös;

Sotsiaal-majanduslikud reformid

19. väljendab heameelt, et Albaania osaleb ELi Lääne-Balkani majanduskasvu kava rakendamises, mis hõlmab integreerumist ELi ühtse turuga, piirkondlikku majandusintegratsiooni, põhiküsimustega seotud reforme ja suuremat rahalist toetust;

20. julgustab Albaania ametiasutusi vähendama vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu, parandades eelkõige ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade juurdepääsu sotsiaal- ja tervishoiuteenustele; nõuab Albaania riikliku sotsiaalkaitsestrateegia 2024–

2030 ning riikliku tööhõive- ja kutseoskuste strateegia 2023–2030 rakendamist;

21. väljendab heameelt asjaolu üle, et Albaania ühines 2024. aasta novembris ühtse euromaksete piirkonnaga, mis vähendab kodanike ja ettevõtjate kulusid ning aitab kaasa Albaania edasisele ühtse turuga integreerimisele;

Keskkond, energeetika ja transport, säästev turism

22. rõhutab, et Albaanial on vaja teha rohkem pingutusi, et oma õigus keskkonda käsitleva ELi *acquis*'ga vastavusse viia; nõuab selle vastavusse viimist ELi direktiividega keskkonnamõju hindamise[5] ja keskkonnamõju strateegilise hindamise[6] kohta;

23. tuletab meelde, et Albaanial on kliimakaitse, energiatõhususe, energiavarustuse ja transpordi, õhu- ja veekvaliteedi ning jäätmekäitluse mitmekesisemaks ja keskkonnahoidlikumaks muutmisega seotud eesmärkide saavutamiseks vaja teha märkimisväärseid pingutusi;

24. on kindlalt veendunud, et keskkonnakaitse ja säästva turismi arendamine peavad käima käsikäes; väljendab heameelt Vjosa loodusliku jõe rahvuspargi loomise üle ja nõuab selle kaitsmiseks piisavate vahendite eraldamist;

Piirkondlik koostöö ja välispoliitika

25. väljendab heameelt selle üle, et 19. novembril 2024 võeti vastu ELi ja Albaania vaheline julgeoleku- ja kaitsepartnerlus, millega luuakse platvorm tõhustatud dialoogiks ning koostööks julgeoleku- ja kaitseküsimustes ning mis on oluline samm edasi;

26. väljendab heameelt Albaania valitsuse jätkuvate pingutuste üle heanaaberlike suhete edendamisel;

°

° °

27. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Albaania Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile.

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

SELETUSKIRI

See on parlamendi praeguse koosseisu esimene raport Albaania kui ELi kandidaatriigi edusammude kohta. Kuna 2024. aastal toimusid Euroopa Parlamendi valimised, hõlmab käesolev resolutsioon parlamendi vastust komisjoni 2023. ja 2024. aasta laienemisaruannetele.

Raportis hinnatakse Albaania ELiga ühinemise protsessi seisu ja hiljutist arengut.

Pärast edukat sõelumisprotsessi alustas Albaania 2024. aasta oktoobris läbirääkimisi põhiküsimuste teemavaldkonna üle ja 2024. aasta detsembris välissuhete teemavaldkonna üle.

Käesolevas raportis hinnatakse Albaania edusamme demokraatlike institutsioonide, meediavabaduse, kodanikuühiskonna kaasamise, põhiõiguste, õigusriigi, sotsiaal-majanduslike reformide, keskkonna, piirkondliku koostöö ja välispoliitika valdkonnas.

Vaatamata mõningatele edusammudele seisab Albaania endiselt silmitsi mitmete probleemidega, nagu sisepoliitilise polariseerumise probleemi lahendamine ning õigusriigi ja korruptsioonivastaste reformide tugevdamine.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti projekti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Directorate-General for Enlargement and Eastern Neighbourhood (DG ENEST), European Commission
European External Action Service
Delegation of the European Union to Albania

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.